

סחר בבני אדם וזנות בכפייה של נשים ונערות פלסטינאיות: צורות של עבדות מודרנית

מאמר דיווח - יוני 2008

תורגם ע"י מתנדבות מכון תודעה:
גל תורן וליבי בן נפתלי - מרץ 2012

סאווא - SAWA - כל הנשים יחד, היום ומחר

ירושלים 95908, ת.ד. 69429

טלפון: 972-2-5324122 או 972-2-5324672

פקס: 972-2-5324025

רמאללה:

טלפון: 972-2-2426462

פקס: 972-2-2426463

ת.ד. 215

www.sawa.ps

תקציר זה נכתב בתמיכת UNIFEM (United Nations Development Fund for Women). UNIFEM הנה קרן הנשים באו"ם, המספקת סיוע כלכלי וטכני לתכניות ואסטרטגיות פורצות דרך לטיפול ההעצמה של נשים ושוויון בין המינים. UNIFEM שמה את קידום זכויות האדם של הנשים בראש סדר העדיפויות שלה, ומתמקדת בצמצום העוני הנשי; סיום האלימות נגד נשים; עצירת התפשטות ה-HIV/AIDS בקרב נשים ונערות; והשגת שוויון בין המינים בשלטון דמוקרטי בתקופות שלום ובתקופות מלחמה.

פרסום זה מבטא את השקפות המחברים, ולא דווקא מייצג את השקפותיה של UNIFEM, של האו"ם או של הארגונים הקשורים אליו.

תודות

ארגון סאווא - כל הנשים יחד היום ומחר - תמיד שם בראש סדר העדיפויות את המלחמה באלימות מבוססת מגדר. הסחר בנשים פלסטינאיות הנו פשע מתועב והפרת זכויות אדם, ובמשך שנים רבות הנושא נותר בגדר טאבו מושתק. לכן, אנו מקבלים בברכה את מאמצי של UNIFEM לשתף איתנו פעולה כדי להרכיב, לפתח ולפרסם את העובדות הכלולות במאמר "סחר בבני אדם וזנות בכפייה¹ של נשים ונערות פלסטינאיות: צורות של עבדות מודרנית".

¹ מכון תודעה שולל את המושג "זנות בכפייה" היוצר את הרושם כאילו ישנה זנות שהיא "מרצון". לחיים בזנות מידרדרים כתוצאה של נסיבות חיים קשות. גברים ונשים לא בוחרים בזנות "מרצון" אלא נשאבים אליה מחוסר ברירה.

תקוותנו העזה ביותר היא שהגופים בעלי הסמכות יפקחו עיניים ויבחינו בעובדות המזעזעות הכלולות בדוח זה, וכירו בכך שמדובר רק קצה הקרחון, ושיש לנקוט בצעדים רבים כדי לתקן את הפגיעות בזכויותיהן של נשים - אלה שמפורטות כאן ואלה שאנחנו עדיין לא מודעים אליהן. אנו מצפים בתקווה ליום בו קובעי מדיניות פלשתינאים יקבלו את המסקנות ואת ההמלצות החשובות שהועלו בדו"ח זה, ויחד, יהפכו את פלסטין למקום בטוח יותר לנשים. סאווא מצדיעה לארגון UNIFEM על מחויבותו למאבק חשוב זה, ורוצה להודות לכל המעורבים במימוש ההישג הראוי לציון הזה.

פתיחה

דוח זה מבקש לחקור את סוגיית הסחר והזנות בנשים ונערות בשטחים הפלסטינאים הכבושים. עקב מחסור במידע מדויק, מחקרים ודוחות רשמיים העוסקים בנושא בגלוי, מאמר זה לא מתיימר בשום אופן להציג עצמו כמחקר מקיף, אלא כצעד ראשון לקראת זיהוי הבעיה בשטחים הפלסטינאים הכבושים. נותרה עדיין עבודה רבה, גם מבחינת המחקר והתיעוד הבסיסי.

הסחר בבני אדם הוכר באמנת האו"ם משנת 2000 - האמנה נגד פשע מאורגן, פרוטוקול משלים למניעת דיכוי, והענשת סחר בבני אדם, בעיקר נשים וילדים, כ"גיוס, העברת, החזקת או קבלת אנשים, באמצעות איומים או שימוש בכוח או צורות אחרות של כפייה, חטיפה או מרמה, רמייה, שימוש לרעה בכוח או בפגיעות או במתן או בקבלת תשלום או הטבה כדי לקבל את הסכמת אדם שיש לו שליטה על אדם אחר, למטרת ניצול"² (אמנת הסחר, סעיף 3a, עמוד 32). למרות שהמונח ניצול, כפי שנעשה בו שימוש בהגדרה זו, כולל ניצול מיני, עבודה בכפייה, עבדות, שיעבוד או הסרת איברים, מאמר זה יתמקד בנושא הסחר למטרות מין בלבד, הידוע גם כסחר מין.

לפי אמנת הסחר, סחר מתקיים כאשר אדם מגויס, מועבר, מוחזק או מתקבל בתהליך המוביל לניצול, למרות שמבחינת התוצאה, הניצול עצמו לא מתרחש ממקום המוצא אל היעד הסופי. על מנת שיתגבש סחר, לפי התיאור שניתן באמנה, על הקרבן להוכיח סוג כלשהו של אילוץ או רמייה או עמדת פגיעות, על מנת להוכיח שהוא לא נתן את הסכמתו מדעת למעשה.

באופן כללי, כיום אין מחלוקת ששני הפשעים - סחר בנשים למטרות מין וזנות, קשורים זה לזה באופן מהותי. המציאות מראה שקרבנות נשים ונערות רבות נסחרות במטרה הסמויה לכפות עליהן זנות. לרוב מבטיחים לנשים חיים טובים יותר במקום אחר. במקום זאת, ברגע שהן מגיעות ליעד הסופי, הן נאלצות למכור את עצמן למטרות מין עד שהן יכולות לשלם את החוב שלהן על הוצאות הנסיעה. נשים ונערות הנסחרות ונאלצות לעסוק בזנות הן קרבנות, בראש ובראשונה, של הפרות זכויות האדם, ומסיבה זו גם הסחר וגם הזנות בכפייה זוהו כצורה מודרנית של עבדות³. אם כך, ישנם גורמים, המגבירים את הפגיעות של נשים ונערות לסחר בבני אדם ולזנות בכפייה, כגון עוני, אי שוויון ואפליה; כולל אלימות נגד נשים. מאמר זה, המבוסס על חקרי מקרה, מנסה להדגיש בתמציתיות את הפרות זכויות האדם של נשים ונערות שהן קרבנות של סחר וזנות בכפייה, וגורמים שמגבירים את הפגיעות שלהן.

² אמנת האו"ם נגד פשע מאורגן על-לאומי (2000). פרוטוקול למניעת, דיכוי והענשת סחר בבני אדם, בעיקר נשים וילדים. ניתן להציג את נוסח האמנה ואת הפרוטוקולים בכתובת: http://www.undoc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf.

³ קבוצת האו"ם לפעולה בנושא עבדות מודרנית, תחת ועדת זכויות האדם, מתמקדת בסחר בבני אדם כסוגיית מפתח <http://www2.ohchr.org/english/about/publications/doc/fs14.htm>.

בשטחים הפלסטינאים הכבושים, למרות שהמידע על הנושא נדיר מאוד, והנושא נחשב כטאבו בחברה הפלסטינית, הבעיה אינה חדשה לחלוטין, ואולי המצב הפוליטי והסוציו-אקונומי המידרדר תורם לעלייה בשכיחותה. בפעם הראשונה, אנשים בחרו לשבור את השתיקה ולדבר, מה שיכול להיות צעד ראשון במענה לצורך להגן על קרבנות נשים ונערות של סחר וזנות בכפייה בשטחים הפלסטינאים הכבושים.

מבנה הדוח

מאמר זה מחולק ל-11 חלקים עיקריים. חלק 1 נותן תיאור של מטרות המחקר, המתודולוגיה בה נעשה שימוש, בחירת המודיעים העיקריים לראיונות והאתגרים שעמדו מול צוות המחקר. חלק 2 מתאר את ההקשר הגיאופוליטי של השטחים הפלסטינאים. חלק 3 מתאר בקצרה את הבעיה של סחר בנשים וניצול מיני בשטחים הפלסטינאים.

מיפוי תנועת הזנות והסחר מחוץ ולתוך השטחים הפלסטינאים הוצג בהרחבה בחלק 4. חלק זה מתאר כיצד הסחר מתבצע ומציג הבנה טובה יותר של הסחר העל לאומי והפנימי בתוך השטחים הפלסטינאים הכבושים ולתוך ישראל. בסעיף זה, היה ניסיון למפות את התנועה על בסיס המקרים שזיהה צוות המחקר בלבד.

חלק 5 מציג מידע אודות הרקע של נשים שנכפית עליהן הזנות כפי שזוהה על ידי הראיונות עם עורכי הדין, קציני משטרה וסרסורים. כדי להילחם בסחר ובניצול המיני, הכרחי לדעת מי הנשים האלה ומאיפה הן באות. כדי להבין את תפעול הסחר והניצול המיני, חשוב לדעת האם הנשים נוצלו מינית לפני שהגיעו לזנות, ובאיזה גיל. ידע אודות הרקע החינוכי, החברתי והכלכלי של הנשים קריטי למתן סיוע לקרבנות. לפי אותו רעיון, הסיבות לסחר ולזנות הוצגו גם בחלק 6.

חלק 7 מציג את הפרופיל של הסוחרים, כפי שגובש לפי מקרי מחקר. טיפלנו במקרי מחקר של הסוחרים והנסחרים בחלקים 8 ו-9. בנוסף, סוגיית הסחר בבני האדם למטרת זנות נחקרה מההיבט המשפטי על בסיס החקיקה הפלסטינית והישראלית והמנהגים החברתיים בחלק 10.

לבסוף, על בסיס ניתוח הסיבות הראשוניות שהופכות את הנשים הפלסטינאיות לפגיעות לסחר מין והגורמים שתורמים לניצולן המיני המתמשך, הוצגו המלצות מדיניות בחלק 11.

חלק 1: מטרות ומתודולוגיה

חלק 1 נותן סקירה מפורטת של כלל מטרות המחקר הזה וכן של המתודולוגיה בה נעשה שימוש כדי לזהות את קיומו של סחר בבני אדם וזנות בנשים ונערות בשטחים, ומדידת היקפם, דרך מספר מקרי מחקר.

מטרות כוללות

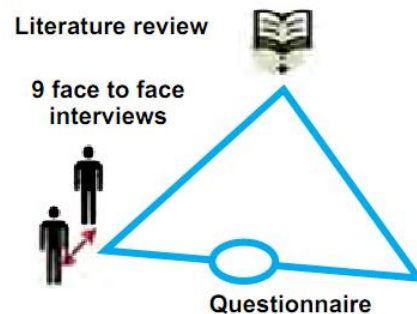
המטרות הכוללות של המחקר בנושא סחר וזנות של נשים ונערות בשטחים הנן לסייע לארגונים לא ממשלתיים לפתח אסטרטגיות להתמודדות עם אותן הפרות חמורות של זכויות אדם. על ידי הערכת הקיום למעשה של סחר בנשים בשטחים ומדידת ההיקף שלו, שישה מקרי מחקר (2 מקרים של אבות שמכרו את הבנות שלהן, שלושה מקרים של סוחרים בבני אדם, מקרה של אישה עובדת בזנות) נחקרו במטרה לשבור את השתיקה סביב הנושא, תוך התמקדות במסלולי הסחר האפשריים: מהגדה המערבית לירושלים, מעזה לירושלים, ובתוך הגדה המערבית.

מתודולוגיה

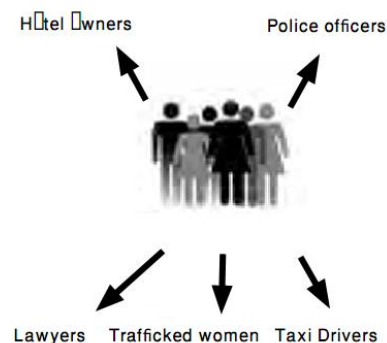
על מנת להגשים את מטרות המחקר, מספר פעולות בוצעו במקביל וזו אחר זו, כדי ליצור דוח סופי מגובש הכולל ניתוח איכותני והמלצות להתערבויות נוספות על ידי הממשלה וכן על ידי ארגונים לא ממשלתיים מקומיים ובינ"ל. זה היה מבוסס בתחילה על איסוף נתונים דרך סקירת ספרות, ראיונות פנים מול פנים עם מודיעים מרכזיים שזיהה צוות המחקר. כפי שמפורט בנספח 1, פותח גם שאלון לשימוש על ידי עובדי שטח, למילוי על ידי נשים שנסחרו ונשים העוסקות בזנות בכפייה. סקירת ספרות: נעשה חיפוש יסודי לספרות אפורה [מידע שאינו נגיש דרך הערוצים המקובלים, אולם לרוב הוא מקורי ועדכני] ודוחות שפורסמו אודות סחר בבני אדם וזנות בשטחים הפלסטינאים הכבושים. אולם, לא ניתן היה למצוא מחקרים ספציפיים או מאמרים המתמודדים עם הנושא. מקור המידע היחיד היה עיתונים מקומיים אודות חלקי מקרה של משפחות שמכרו את הבנות שלהן. ראיונות פנים מול פנים עם מודיעים עיקריים: סה"כ בוצעו 11 ראיונות פנים מול פנים עם מודיעים עיקריים כדי להשיג מידע אודות מקרי סחר שזוהו במחקר זה. מודיעים עיקריים כללו קציני משטרה, עורכי הדין של הקרבנות, נהגי מוניות ובעלי מלונות. שאלון: פותח שאלון מפורט (נספח 1) כדי לאסוף מידע ספציפי אודות הרקע של הנשים העובדות בזנות. שאלון זה היווה את הבסיס לראיונות פנים מול פנים עם מודיעים עיקריים. השאלות עוסק בסוגיות הקשורות למצבן הסוציו אקונומי של הנשים הנסחרות, היחס שלהן לסרסור, המצב המשפחתי שלהן וכן הפרופיל של הסוחרים.

תרשים 1: המתודולוגיה בה נעשה שימוש במחקר:

Figure 1:
Methodology employed in the study

תרשים 2: סוגי המודיעים העיקריים:

3. האתגרים והמכשולים בפני המחקר:

- נתקלנו במכשולים ובאתגרים שונים בזמן שביצענו מחקר זה, שהשפיעו על איסוף הנתונים ועומק המחקר. ניתן לסכם אתגרים אלה כדלקמן:
- א. קושי בארגון ראיונות פנים מול פנים עם נשים שנסחרו ונשים המעורבות בזנות, מלבד במקרה אחד.
 - ב. קושי לאסוף מהמטרה מידע על הסוגיה.
 - ג. קושי לארגן מפגשים עם קציני משטרה או סרסורים כדי לדון עמם בסוגיה.
 - ד. איומים לעבר עובדי מחקר השדה, ש"נתנו להם עצה" להפסיק את המחקר ואת איסוף הנתונים.

חלק 2: ההקשר הגיאוגרפי - פוליטי

כאשר ניגשים להתמודד עם נושא הסחר בבני אדם בשטחים הכבושים, יש להבין ראשית את ההקשר הגיאוגרפי הנוכחי של השטחים הפלסטיניים. בארבעים השנים האחרונות (1967-2006) של הכיבוש הצבאי הישראלי בשטחים הפלסטיניים (רצועת עזה, מזרח ירושלים והגדה המערבית), ישראל הוציאה לפועל מדיניות של הגבלת תנועה בתוך השטחים הכבושים, כמו כן אל תוכם והחוצה מהם. מדיניות זו כללה נקודות ביקורת, סוללות עפר, תעלות, מחסומים, כבישים עוקפים ואת החומה (גדר הביטחון).

ב - 2007, המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים דיווח על סך הכל של 561 מכשולים פיזיים המגבילים את חופש התנועה של כ - 2.4 מיליון פלסטיניים לשירותים הבסיסיים שלהם ולמשפחותיהם⁴. מדיניות זו של הגבלת חופש התנועה הובילה כיום לנוף מקוטע של הרשות הפלסטינית ובו פערים רבים במונחים דמוגרפיים, כלכליים ואף משפטיים: הגדה המערבית ורצועת עזה מופרדות זו מזו וממזרח ירושלים על-ידי מדינת ישראל. כמו כן, מדיניות זו מפצלת את היישובים הפלסטיניים בגדה המערבית למספר קנטונים נפרדים כך שנוצרו תת-מובלעות. הגוש העירוני אותו מרכיבות הערים שכם, רמאללה, חברון ויריחו גם אליהן קשה לגשת בשל ההגבלות המחמירות. יריחו, לדוגמא, מוקפת ע"י תעלה משלושה כיוונים וכל התנועה מנותבת דרך שני מחסומים.

עם קיומה של מערכת הסגר מורכבת זו, המעבר דרך היישובים הפלסטיניים משמעו לעבור תחילה דרך הרשויות הישראליות. בנוסף, ההתנחלויות הישראליות בגדה המערבית מתרחבות. כבישים מיוחדים לשימוש בלעדי של המתנחלים נסללים בתחומי הגדה המערבית, ויוצרים מובלעות זעירות בהן נאבקים הפלסטינים לעבור דרך מערך הולך וגדל של מכשולים רק על מנת לנוע ברחבי יישוביהם.

מפה: הגדה המערבית המקוטעת

התנחלויות ישראליות, כבישים לשימוש המתנחלים בעיקר, אזורים צבאיים סגורים ואמצעים אחרים מחלקים את הגדה המערבית. מחסומים, מעברים תחתיים ואשרות מוסתים את רובה התנועה הפלסטינית. (המפה במקור)

⁴ המשרד לתיאום עניינים הומניטאריים (מתע"ה), עדכון ההסגר של מתע"ה אוקטובר 2007, עמוד 1,

<http://www.ochaopt.org/documents/ClosureUpdateOctober2007.pdf>

חלק 3:

סחר בנשים וזנות בשטחים הפלסטינים הכבושים: פעילות בקנה מידה קטן

חלק זה מאפיין בקצרה את בעיית הסחר בנשים וזנות בשטחים הכבושים. המידע עבור חלק זה הושג בעיקרו מראיונות עם המשטרה, עורכי דין ונהגי מוניות.

היעדר נתונים סטטיסטיים

אמידת רמת הסחר בנשים והזנות בשטחים הכבושים בדיוק היא מסובכת שכן בעיה זו אינה גלויה לעין אלא מתקיימת במחתרת. פעילויות אלו נחשבות לא רק לבלתי מוסריות, אלא גם בלתי חוקיות עפ"י חקיקה פלסטינית וישראלית⁵. ההערכות של הבעיה בשטחים הכבושים הן מגוונות, לאור מספר המקרים המוגבל המתפרסם אך ורק בעיתונות המקומית, קווים חמים של ארגונים שאינם ממשלתיים ורשומות המשטרה. כיום, אף ארגון ממשלתי או לא ממשלתי אינו עוסק באיסוף נתונים סטטיסטיים מדויקים וביצירת ארכיון של מקרים שהתקבלו בעניין זה. יתר על כן, רבים מארגונים אלו מכחישים את קיומה של הבעיה. לפיכך, קיים מחסור ברור במידע מדויק ודיווחים רשמיים שמתמודדים עם הבעיה.

בשל היעדר מידע ומשאבים זמינים, קשה למדי לאמת נתונים סטטיסטיים כלשהם על סחר בנשים וזנות. מקרים אלו לרוב מדווחים בנפרד זה מזה. שאלות של "מי", "מה" ו"למה" בנושא סחר למטרות מין וזנות לא היו ברורות. נותר הרבה לעשות גם בתחום של מחקר בסיסי ותיעוד. מקרים של סחר בבני אדם וזנות מדווחים בעיקר בדיווחים עיתונאיים וברשומות משטרה. נראה שאף אחד לא הצליח לראיין אפילו מספר קטן של נשים אשר סחרו בהן או כפו עליהן לעסוק בזנות. גורמי אכיפת החוק בשיתוף מספר מספקי שירותים חברתיים ראינו נערות ונשים לאחר שנעצרו במהלך פשיטות על בתי בושת מקומיים או באמצעות קווים חמים של ארגונים לא ממשלתיים. עם זאת, אין כרגע מחקרים בנושא החוויה שעוברות קורבנות הסחר בנשים והזנות בשטחים הכבושים.

פעילות בקנה מידה קטן

על אף העובדה שסחר בנשים וזנות מהווים פעילות בלתי חוקית בשטחים הכבושים, המציאות מראה כי הם קיימים, וכי נראה כי הם פועלים באופן לא רשמי ובקנה מידה קטן ולא כפעילות מאורגנת ומתוככמת.

בהתבסס על מקרים שזוהו על ידי מחקר זה, נערות ונשים "מוצעות" דרך שירותי ליווי, בתי בושת בבתי מלון, בבתים שכורים, בדירות פרטיות וגם דרך חברות לניקיון בתים. שם נמצאים רבים ממקומות אלו על אף שהם נבדלים זה מזה באופן בו הם פועלים, במבנה ובניהול.

כמה עסקים אשר נהנים ממעמד חוקי, הם במציאות מקומות המשמשים לזנות המציעים שירותי מין לגברים. המקורות שלנו הדגישו כי ישנם מקרים של בתי מלון הרשומים כחוק וחברות ניקיון שבמציאות הם מקומות חשאי לזנות עם צורות מגוונות של פעילויות זנות בלתי חוקיות המוצעות לגברים.

⁵ הפנייה לחלק עשר במאמר זה לקבלת פרטים נוספים על הנושא כפי שהוגדרו על ידי חקיקה פלסטינית וישראלית.

"לדוגמא, לקוח יכול ליצור קשר עם חברת ניקיון, הפועלת גם כחברה לשירותי מין שדרכה אישה נשלחת אל הלקוח על מנת לנקות את הבית המיועד. לאחר שניקתה, האישה גם תקיים יחסי מין".⁶

אך אחרים הם יוזמות זנות מחתרטיות הפועלות מתוך בתים פרטיים ודירות דיסקרטיות, המופעלות בעיקר על ידי נשים פלסטיניות אשר מכונות "מאדאם" או "סרסור". מקרה שכזה בעסק החשאי מוכר כ"שירותי זנות ניידיים", בהם נשים שמוצאן ממזרח אירופה, בעיקר רוסיה ואוקראינה, העוסקות בזנות בישראל, נסחרות אל תוך הגדה המערבית. "טנדר מעביר את הזונות ומוריד אותן בבתייהם של לקוחות מסוימים, או לחילופין אוסף את הלקוחות הנ"ל ולוקח אותם לגנים ציבוריים הסמוכים למגוריהם, שם הם מקיימים יחסי מין. לעיתים זונה שוכבת עם קבוצה של גברים."⁷

דירות דיסקרטיות המשמשות לזנות נחשבות לאחת התופעות המדהימות ביותר בהתפתחות של זנות מקומות בשטחים הפלסטיניים הכבושים. על פי מה שידוע כיום, לא קיימות רשתות זנות מאורגנות בקנה מידה גדול.

לעומת זאת, דווח על קבוצה של ארבע נשים פלסטיניות שמנהלות בתי בושת במזרח ובמערב ירושלים, כמו גם ביישובים הסמוכים. מרבית הדירות הללו מנוהלות על ידי נשים המכונות "מאדאם", שחלקן הן זונות לשעבר, אך יותר ויותר נשים צעירות מוצאות בפעילות זו דרך קלה להרוויח הכנסה גבוהה. דירות אלו בדרך כלל מספקות שירותים למגזר העשיר בחברה.

מאז שנת 2001, גילתה המשטרה 8 בתי בושת ברמאללה, ועד שנת 2007 מספר זה גדל. עם זאת, אין כרגע שום הערכה מדויקת לגבי כמה יש בדיוק.

לבסוף, שווה לציין כי חוקרי השטח של מחקר זה וכן ראיונות עם מודיעים מרכזיים חשפו כי סחר בנשים וזנות בשטחים הפלסטיניים הכבושים משגשגים לרוב באזורים עירוניים, ובעיקר בשתי ערים מרכזיות: רמאללה וירושלים. בתי בושת נמצאים ברובם במזרח ירושלים, כולל בהתנחלויות ישראליות, מחנות פליטים, מערב ירושלים ובסביבתם. ליתר דיוק, איזור מזרח ירושלים הוא מאוד פעיל שכן ישנם מספר בתי בושת ידועים המנוהלים על ידי נשים בעיר העתיקה של ירושלים.

⁶ מידע זה הושג על ידי חוקר השטח מתוך שיחה במונית שירות מירושלים לרמאללה.

⁷ מידע זה הושג על ידי חוקר השטח מהמשטרה.

חלק רביעי: מיפוי תנועת הסחר בנשים והזנות אל תוך השטחים הפלסטינים הכבושים ומחוצה להם

התנועה היא מרכיב מרכזי בתהליך הסחר בבני אדם. כדי להבין כיצד מתרחש סחר, חשוב לדעת כיצד, איפה ולמה נחצים גבולות. סחר בנשים כרוך בחצייה חוקית ולא חוקית של גבולות פדראליים ובינלאומיים למטרות ניצול מיני. עם זאת, ההתמודדות עם נושא הסחר בנשים בשטחים הפלסטיניים הכבושים היא משימה מורכבת, בראש ובראשונה בשל הכיבוש הישראלי אשר הביא לפיצול הגיאוגרפי של הטריטוריה הפלסטינית על ידי מחסומים ישראליים, התנחלויות וכבישים עוקפים בתוך הגדה המערבית. מצב זה הביא לידי היעדר גבולות המוכרים בינלאומית בין ישראל לשטחים הפלסטיניים הכבושים, כמו גם חוסר שליטה של המדינה הכבושה על הגבולות שהוגדרו באופן שרירותי, העדר קיומה של מדינה פלסטינית וקטיעה של האחדות הטריטוריאלית בין הגדה המערבית, רצועת עזה ומזרח ירושלים.

בהקשר זה, אפילו כאשר הסחר מתרחש בתוך השטחים הפלסטיניים (לדוגמה בין בית לחם לרמאללה), הנשים הנסחרות יאלצו לעבור דרך המחסומים הישראליים. על כן, למרות שהמעשה מתקיים בתוך השטחים הפלסטיניים הכבושים, כל עוד יהיו מעורבות שם רשויות שונות, דהיינו הרשות הלאומית הפלסטינית (רש"פ) וישראל, המעשה מסתכם בסחר בינלאומי. על אותו עיקרון, הסחר מהשטחים הפלסטיניים, בין אם מהגדה המערבית או בין אם מרצועת עזה, אל תוך ישראל, נחשב גם הוא לסחר בינלאומי. מנגד, כאשר הקורבנות נסחרים בתוך גבולות השטחים הפלסטיניים ובאים במגע רק עם רשות אחת, הרשות הפלסטינית, המקרה נחשב לסחר פנימי.

הממד הטרנס-לאומי של סחר בבני אדם מרמז על גישה שונה בהשוואה לסחר בבני אדם המתרחש בתוך מדינה, שם הקורבנות נמכרים על ידי בני משפחה תוך ניצול לרעה של כוח ומעמד בתמורה להטבות כלכליות. עם זאת, ההשלכות על הקורבנות, במונחים של ניצול והפרת זכויות אדם, שוות ואולי אף גרועות יותר מנקודת המבט שזהו תהליך של סחר בבני אדם "בבעלות מקומית". זוהי הסיבה שלא ניתן להשאיר קורבנות נשים וילדות לבדן, מעצם העובדה שהן לא נופלות תחת ההגדרה של תנועה טרנס-לאומית. בהקשר זה, ראוי להדגיש כאן הערה חשובה. נמתחה ביקורת על הפרוטוקול בשל צמצום הסחר בבני אדם למצבים בהם שני אלמנטים קיימים: ראשית, הפעילות צריכה להתבצע על ידי קבוצות של פשע מאורגן, ושנית, על הפעילות להיות טרנס-לאומית. התוצאה הישירה ביותר של פרשנות מסוג זה היא כי סחר פנימי לא נחשב במסגרת פרוטוקול פאלרמו. עם זאת, קיימת תנועה חזקה ברמה הבינלאומית, אשר חולקת על הפרשנות הצרה של פרוטוקול פאלרמו המחשיבה סחר לפשע טרנס-לאומי בלבד אשר מבוצע אך ורק על ידי קבוצת פשע מאורגן, ומשאירה מחוץ לטווח הפרוטוקול את הסחר הפנימי. לפיכך, ניתן להבין את ההגדרה של פרוטוקול פאלרמו כמגדירה גם את המסגרת המשפטית עבור התביעה במקרים של סחר פנימי.

לסיכום וכפי שצוין במפה 1 למעלה, קיימים ארבעה דפוסים עיקריים לתנועת הסחר:

* מישראל אל תוך הגדה המערבית

* מהגדה המערבית אל תוך ישראל ומזרח ירושלים

* בתוך הגדה המערבית

* מרצועת עזה אל תוך ישראל

מלון זנות, העיר העתיקה של ירושלים

בעיר העתיקה של ירושלים קיים מלון זנות קטן. במהלך השנים האחרונות עומד המלון בפני משבר פיננסי, וכחלק מהניסיונות למצוא מקור נוסף של הכנסה, מתפקד המלון כבית בושת, שבו רוב הלקוחות מגיעים מירושלים כמו גם אנשים מתוך הרשות. ארבע עשרה נערות ונשים, בגילאים 14-28, הובאו באופן לא חוקי מהגדה המערבית ומרצועת עזה. במהלך היום הן מקבצות נדבות ובלילה עובדות בזנות.

ה"מאדאם" גובה 200 ₪ עבור השימוש בחדר, והלקוח משלם לאישה על פי מה שמרגיש לו מתאים. סכום זה נע בדרך כלל מ-30 ₪ עד 200 ₪ בהתאם ל"יופיה של האישה והניסיון שלה". משטרת ישראל עצרה את בעל בית המלון אשר הואשם בהפעלת בית בושת. עם זאת, התיק נסגר 8 שעות לאחר שהחלה החקירה ונשים ונערות גורשו בחזרה לגדה המערבית ולרצועת עזה, כשהן מואשמות בנוכחות בלתי חוקית בישראל מאחר ולא היו להן את האשרות הנדרשות מטעם הרשויות הישראליות.

"לפני זמן מה, נערה משכם לנה במלון שלי למשך חודש. היא אמרה שהיא אחות שעובדת בבית חולים בירושלים ושהמשמרת שלה תמיד בלילה. אך בסופו של דבר גילינו שהיא עובדת בתור זונה ביישוב ישראלי בירושלים. אני שומע על מקרים רבים של נשים פלסטיניות מהגדה המערבית שעובדות בזנות במזרח ירושלים. אני יכול להבטיח לך שאפילו העיר העתיקה של ירושלים מלאה בבתי זונות."

- בעלים של מלון בירושלים:

"נהגי מוניות רבים הם לקוחות קבועים של בתי זונות ואפילו מסיעים זונות למקום העבודה שלהן. עם זאת, קשה לאתר את המקומות האלו בעצמך ויש צורך בקשרים הנכונים כדי לעשות זאת. רוב בתי הזונות הללו נמצאים במזרח ובמערב ירושלים כמו גם ביישובים ישראליים סמוכים."

- נהג מונית ממחנה הפליטים ג'לזון, רמאללה:

"הסעתי תלמידות שונות לאותו מקום למרכז העיר רמאללה שלוש פעמים, דבר שגרם לי לתהות. כששאלתי את אחד מבעלי המוסכים שם לגבי אותו מקום, הוא סיפר לי כי זהו בית זונות פרטי המנוהל על ידי אישה בשם אום ז., ושרוב הבנות שעובדות שם הן תלמידות. אני מכיר גם קבוצה של נשים במחנה פליטים ברמאללה שעובדות בשירות סקס טלפוני. הבעלים שלהן עובדים בתוך ישראל ורוב הלקוחות שלהן הם עובדי מוסכים."

אב פלסטיני מוכר את שתי בנותיו בטול כרם

ב-16 ביוני 2006, אב מטול כרם מכר את בנותיו בנות ה-13 וה-14 לשני אחים (בני 16 ו-17) ממחנה הפליטים קדורה ברמאללה עבור 1150 לירות ירדניות. הגבר, אב לשלוש בנים ושתי הבנות, עובד בשוק הפירות והירקות ברמאללה כסבל, והאם היא עקרת בית. שני הנערים עובדים גם הם כסבלים בשוק אל-בירה ולאביהם, אשר נשוי לשלוש נשים, יש דוכן משלו בשוק הפירות והירקות. מקרה זה דווח לרשויות הפלסטיניות שנה לאחר שהאב מכר את בנותיו (ב-2/5/2007) לאחר שאחת הבנות הגיעה לבית החולים כאשר היא מדממת בכבדות, והתגלה מאוחר יותר במהלך החקירה המשטרתית כי היא הייתה בהיריון. הנערים נעצרו ונשלחו לכלא לחודש. התיק נסגר והבנות נישאו לנערים. הן לא היו נוכחות במהלך הדיונים בבית המשפט. במהלך כל היעדרותן, בית הספר לא שאל לגבי היעדרותן. (מודיע מרכזי במחקר)

חלק חמש: הרקע של הקורבנות

המאבק בסחר בנשים ובנערות למטרות מין וזנות הוא משימה אשר מצריכה הבנה ברורה של הנושא. על מנת לספק סיוע אפקטיבי לקורבנות, חשוב לדעת: מי הן הקורבנות, מאיפה הן מגיעות, אם הן היו קורבנות לכל צורה של ניצול מיני לפני הכניסה לעולם זנות, ואם כן, באיזה גיל, כמו כן גם את הרקע החינוכי, החברתי והכלכלי שלהן.

פרק זה מציג מידע על הרקע של נשים אשר נכפה עליהן לעסוק בזנות. המידע הושג מתוך ראיונות עם כמה מן הקורבנות, עורכי הדין שלהן, גורמי אכיפת חוק ואף סרסורים.

גיל

על פי מקרי חקירה המוצגים כאן, רוב הקורבנות נמצאות בשנות ה-20 לחייהן, אם כי במקרים מסוימים אשר דווחו הקורבנות היו בגילאים 12 ו-14, או בשנות ה-30 או 40 לחייהן.

חינוך

היה קשה להעריך בדיוק את הרקע החינוכי של הנשים באמצעות ראיונות, מכיוון שלא התאפשר לצוות המחקר לפגוש אותן פנים אל פנים. המידע הרלוונטי התבסס על הצהרות מאת סוכני אכיפת חוק, עורכי דין וסרסורים. באופן מפתיע, רוב הקורבנות הן סטודנטיות ממכללות ואוניברסיטאות פלסטיניות אשר מגיעות ממשפחות מבוססות. תועדו גם מספר מקרים, בעיקר ברמאללה, של תלמידות בנות עשרה העוסקות בזנות.

מקום מגורים ומוצא

רבות מהנשים העוסקות בזנות במקרים המתועדים הן משכס, ג'נין, חברון, רמאללה, אל-רם, ירושלים ורצועת עזה. חלק מהנשים הנסחרות אל תוך הגדה המערבית דרך ישראל מגיעות ממזרח אירופה, בעיקר מרוסיה ומאוקראינה.

מערכות היחסים עם משפחותיהן

במרבית מהמקרים שתועדו ונחקרו של נשים שנסחרו ושל נשים שעוסקות בזנות, אותן נשים חוו התעללות אלימה על ידי משפחותיהן, במיוחד על ידי אביהן. על פי עדויותיהן, הן מתייחסות לזנות כאמצעי לברוח מהאלימות ומההתעללות איתן הן מתמודדות בביתהן. שלושת הראיונות עם נשים שנסחרו שנערכו פנים אל פנים, כמו כן גם המידע לגבי נשים העובדות בזנות שנאסף על ידי מודיעים מרכזיים, חשפו כי נשים אלו הוכו ללא הרף ונכפה עליהן להינשא (בצורה חוקית או בנישואי "אורפי") או לפרוש מבית הספר בגיל מוקדם בקרב אלו שלא המשיכו את לימודיהן.⁸

⁸ על פי ההגדרה בוויקיפדיה (http://en.wikipedia.org/wiki/Nikah_urf), "נישואי אורפי הם נישואים ללא חוזה רשמי. זוגות מדקלמים את המילה "התחתנו" ונשבעים להתחייב אחד לשני בפני אלוהים. בדרך כלל נכתב מסמך הקובע כי השניים נשואים, ושני עדים חותמים עליו. רוב המדינות המוסלמיות לא מכירות בנישואי אורפי. אישה לא יכולה לקבל גט "חוקי" מכיוון שהממשלה מלכתחילה לא הכירה בחוקיות הנישואים הללו."

פרופיל של אישה שנסחרה מהגדה המערבית אל תוך ישראל

מקום מגורים: שכם

גיל: 24

מצב משפחתי: נשואה

מספר ילדים: 3

לאחר ש-ס' נאנסה על ידי דודה של בעלה, היא ברחה. היא הכירה גבר שסחר נשים מהגדה המערבית אל תוך ישראל, בעיקר לתל אביב. על ידי ניצול פגיעותה של האישה, הוא שכנע אותה לעבוד אצלו. באמצעות תעודה מזהה ישראלית מזויפת, היה אפשרי להעביר אותה דרך המחסומים הישראליים. לאחר תקופה שעבדה בזנות, היא הסתבכה בסמים ונכנסה להיריון מאותו גבר. לאחר מחלוקת, היא דקרה אותו והוכנסה לכלא, שם ילדה את הילד השלה. לאחר שחרורה, היא נשלחה בחזרה לגדה המערבית.

חלק 6: הסיבות לסחר ולזנות

החוקרים חושפים שתנאים סוציו-אקונומיים וכן אלימות ומערכות יחסים נצלניות מבחינה מינית שחוו הקורבנות, בנעוריהן או בנישואיהן, על ידי אחד מחברי המשפחה שלהן, מהווים סיבות חשובות המובילות לניצולן המיני.

גורמים סוציו-אקונומיים המשפיעים על הסחר ועל הזנות:

גורמים סוציו-אקונומיים מסוימים, כגון חוסר ביטחון כלכלי גבוה ורמות גבוהות יותר של אבטלה ועוני, משחקים תפקיד מרכזי בדחיפת נשים ונערות לזנות או בהפיכתן לפגיעות במיוחד לניצול על ידי מגייסים וסוחרים בבני אדם. למרות זאת, המשטרה הפלסטינית נהגה להחזיק בדעה שרוב הנשים העוסקות בזנות עושות זאת מ"רצונן", לעומת מיעוט שנאלץ לעשות זאת עקב מצב כלכלי קשה והצורך במשאבים כלכליים. השקפה זו אינה רק פרשנות שגויה של האמת ותו לא, היא גם מסוכנת מאוד. חוסר הנכונות של אנשי אכיפת החוק לחקור ולתבוע סוחרים בבני אדם, מנהגים חברתיים והתנהגות מפלילה כלפי קרבנות פועלים יחדיו כדי לאלץ את הקרבנות לשמור על שתיקתן. כל זה עוזר לסוחרים לפעול מתוך חסינות כלפי החוק.

אלימות ומערכות יחסים נצלניות מבחינה מינית:

חוקרים הוכיחו גם שחלק מהקרבנות נשאבו לתעשיית המין כשהיו צעירות מאוד, או חוו מערכות יחסים נצלניות מבחינה מינית על ידי קרוב משפחה שלהן או במהלך הנישואין שלהן. פגיעות וחוסר כל אלה הופכים אותן למטרות לניצול מיני.

העדר רשתות חברתיות ומקלטים:

העדר הרשתות החברתיות והמקלטים, לעומת העלייה בסחר בנשים ובניצולן המיני, גורם להחרפת הבעיה שכן לקרבנות יש מעט מאוד חלופות לעומת המצב הכלכלי הקשה או האלימות מצד חברי המשפחה שלהן.

הסטיגמה החברתית של הנשים בזנות מהווה בעיה אף היא שכן נשים פלסטיניות שנסחרות לתוך ישראל ומוחזרות לשטחים עלולות להיות מנוודות בקרב הקהילות והמשפחות שלהן.

חלק 7: פרופיל הסוחרות

על לפי ועדת האו"ם לשנת 2000 בנושא פשע מאורגן בין לאומי, בפרוטוקול תוספת למניעה, דיכוי והענשת סחר בבני אדם בעיקר נשים וילדים, סוחרים מזוהים כאנשים העוסקים ב"גיוס, העברה, הסתרה וקבלת אנשים, דרך אמצעי איום או שימוש בכוח או צורות אחרות של כפייה, חטיפה, רמייה, הונאה או ניצול לרעה של סמכות או של פגיעות או מתן או קבלת תשלום או הטבה כדי לקבל את הסכמת האדם שיש לו שליטה על אדם אחר, למטרת ניצול" (פרוטוקול הסחר, סעיף 3א, עמוד 32).

בשטחים, ראיונות מחקר עם מודיעים עיקריים חשפו שהפרופיל של הסוחרות כמעט הומוגני: נשים פלסטיניות בשנות ה-40 או ה-50 המוקדמות שברוב המקרים עסקו בזנות בעצמן בעבר, או חוו מערכות יחסים נצלניות עם קרובי משפחה ובעלים, או שהיו במצב כלכלי קשה שאילץ אותן לעסוק בזנות או להיות קרבנות סחר למטרת מין.

חלק מההיבטים הנפוצים האחרים המפרטים את הפרופיל של הסוחרות כפי שזוהה לפי המקרים שנמצאו במחקר זה כוללים את הבאים:

- סוחרות שזוהו דרך מחקר זה נשואות, והבעלים ובני המשפחה שלהן מודעים לעיסוקן.
- רמת ההשכלה שזוהתה נמוכה למדי. רובן סיימו רק חטיבת ביניים או בית ספר תיכון.
- כל הסוחרות שזוהו על ידי המקורות שלנו היו בזנות לפני שעסקו בסרסרות והרבה מהנשים שעבדו בשביל אותן סרסרות, "מצופה" מהן שיהפכו בעתיד לסוחרות. אולם, הפרופיל ההשכלתי שלהן גבוה מזה של הסוחרות הנוכחיות שכן הרבה מהמקרים שזוהו הן בוגרות אוניברסיטה.

דיאלוג בין שתי נשים היושבות במושב הקדמי של מונית ציבורית בדרך מירושלים לרמאללה:

כשישבתי במונית ציבורית מירושלים לרמאללה שמעתי בטעות שיחה בין שתי נשים פלסטיניות. אחת מהן, בערך בת 40, לבשה רעלה והחזיקה תינוק בזמן שדיברה עם האישה שישה לידה. היא אמרה לה: "לפני כמה ימים הלכתי להוציא רישיון לידה בשביל התינוק שלי, אבל העובד סירב לדבר איתי. ניסיתי להסביר לו שבעלי בכלל מכיוון שלפני כמה שנים הוא הואשם ברמייה ובאחזקת סמים. כבר יש לי שני ילדים בנוסף לילד הזה. פגשתי אישה (ו') בשוק והיא הבטיחה לעזור לי למצוא עבודה. אחרי כמה זמן, התחלתי לעבוד בשבילה ולהציע שירותי מין לגברים בתמורה לכסף אבל נכנסתי להריון מאחד הלקוחות ו - ו' סירבה לעזור לי. במקום, היא אילצה אותי להפסיק לעבוד ואיימה עלי לא לספר עליה לאף אחד. אז עזבתי ועכשיו אני לא יודעת מה לעשות. הלכתי לשירותי הרווחה בירושלים אבל גם הם לא יכלו לעזור לי. חייתי בענאתה כמה זמן, ועכשיו אני גרה בבית חנינה." (נמסר ע"י חוקרת שדה).

פרופיל של סוחרת (1)

העסק של ו' נחשב לאחת מתעשיות המין הגדולות בפלשתיין. ו' היא אישה בת 41, סרסורה אנאלפביתית שגרה כעת בבית חנינה, אבל במקור היא מחברון ויש לה תעודת זהות ירושלמית. ו' מנהלת 4 בתי בושת במערב ובמזרח ירושלים. רוב העבודה שלה מוגדרת כשירותי ליווי המוגבלים למזרח ירושלים ולתל אביב. במזרח ירושלים, ו' מנהלת מלון קטן בו רוב הנשים מגיעות מתוך הגדה המערבית.

ו' עובדת בתעשיית המין כבר 15-20 שנים. היא נשואה ויש לה 5 ילדים: 4 מהם הם בנים וילדה אחת בת 9, נכון לעריכת המחקר. בעלה עובד בישראל ויודע על הפעילות שלה. היא עוזבת את הבית לבושה היטב ומלווה על ידי ביתה הצעירה וכשהיא מגיעה לירושלים היא מחליפה בגדים. בעבר, תוך כדי שהעסיקה שתי נשים בזנות, היא

הייתה גם מעורבת בעסק וקיבלה לקוחות משלה. עכשיו היא כבר לא עושה את זה. ל- ו' יש קשרים הדוקים מאוד והיא יכולה לסחור בנשים לכל מקום בישראל בעזרת תעודות זהות ישראליות מזויפות. המקורות שלנו טוענים שיש לה קשרים טובים מאוד עם גורמי אכיפת חוק, שכן מעולם לא נעצרה או הוגשו נגדה כתבי אישום למרות שהתקבלו במשטרה תלונות על העסק שלה.

חלק 8: העבריינין

חקר מקרה

חלק זה מציג בקצרה מחקר אחד בעניין סוחרת נשים בשם ו'. המקרה מגלה פרטים על הרקע של קורבנות הסחר, לקוחותיהן, סוג הטיפול הרפואי שהן מקבלות, כמו גם על האלימות שהן חוות. כל המידע המוצג כאן מבוסס על נתונים שנאספו על ידי חוקרי שטח ממודיעי מפתח.

נשים בזנות. רוב הנשים העובדות אצל ו' באות מרקע וממשפחות משכילות, בגילאים הנעים בין 16-45, והן בעיקר סטודנטיות ממכללות ומאוניברסיטאות פלסטיניות. המקורות שלנו מצביעים גם על כך כי 10% מהנשים שעובדות אצל ו' מגיעות מירושלים. רובן נשים נשואות אשר נמלטו ממשפחותיהן. זהו דבר נורמאלי עבורן למשוך בנות אחרות שהן מכירות אל תוך העסק הזה.

ו' מאפשרת לנערות ולנשים העובדות וחיות איתה לחזור לבתייהן מדי שבועיים או שלושה, בעוד משפחותיהן אינן יודעות שהן עוסקות בפעילות הקשורה בזנות אלא שהן מועסקות במשרות "הגונות" במקומות כגון גני ילדים או מסעדות. במקרה שקיימת בעיה לשכנע את המשפחה, ו' מתערבת ומבטיחה למשפחה שבתם עובדת איתה באופן חוקי.

אלא אם כן הן נקראות על ידי לקוח המבקש את חברתן, הנערות והנשים העובדות אצל ו' חוזרות אל משפחותיהן. רק נערה אחת או שתיים מתגוררות בביתה של ו' באופן קבוע. רוב הנשים הללו לובשות רעלה על מנת לנסות שלא יבחינו בהן, אך ברגע שהן נכנסות לבית, הלבוש חייב להיות מוחלף ללבוש ארוטי.

אלימות ובחירה. דרגות, רמות והיקף ההתעללות, הכפייה והאלימות נגד נשים אלו משתנים. עם זאת, כל אחת מהן מחוללת, מנוצלת מינית וקורבן לאלימות. ו' מונעת מהן לדבר עם גברים. הן לא יכולות להשתמש בטלפון או להתקשר למישהו ללא ידיעתה. באופן כללי כאשר אישה נכנסת לתעשיית המין ועובדת אצל ו', היא מחויבת לשהות שם 3-4 שנים, ואם יש לה ביקוש גבוה בקרב הלקוחות, נאסר עליה לעזוב. במקרה שמישהי מנסה לברוח, ו' מאיימת ליידע את משפחתה ולהפיץ תמונות שלה במהלך פעילות מינית.

טיפול רפואי. בדיקות רפואיות וסריקות לגילוי זיהומים המועברים במגע מיני של נערות ונשים העובדות בזנות אצל ו' אינן זמינות. אמצעי ההגנה היחיד שלהן מפני מחלות מין הוא שימוש בקונדום בעת קיום יחסי מין. אם האישה חולה, ו' מטפלת בה בעצמה. בעת הצורך מזמנים רופא מירושלים ו-ו' מאפשרת לו לקיים יחסי מין עם אישה לבחירתו כפיצוי על שירותיו. במקרה שאישה נכנסת להיריון, ו' מסרבת לעזור לה ומכריחה אותה לעזוב את בית הבושת.

לקוחות. מגוון הלקוחות נע בין אנשי עסקים אמידים בגיל העמידה לאנשים צעירים רגילים. ו' מלווה את הנשים כאשר הן הולכות ללקוח וממתינה בחוץ. חלק מן הלקוחות הם מיישובים ישראליים ומזמינים נשים שבדרך כלל מלוות על ידי גברים שו' סומכת עליהם. לקוחות משלמים בדרך כלל 300 ש"ח. 100 ש"ח מגיעים בסופו של דבר לידי האישה שנתנה את השירות. ברוב המקרים זהו הלקוח שיוצר קשר טלפוני עם ו' ומבקש אישה. היא מקבלת לקוח חדש רק אם הוא מגיע דרך לקוח ותיק שלה.

פרופיל של סוחרת (2)

פ.ס. היא אישה מצרית בת 52 שבבעלותה 2 דירות באל-רם, שם עובדות בזנות נשים בעיקר מאל-רם ומשכם. פ.ס. היא המפרנסת היחידה במשפחתה. היא הייתה בת 14 כאשר התחתנה ועזבה את מצרים כדי להתגורר בפלסטין, אך נאנסה על ידי גיסה. לבעלה אין התנגדות לעבודתה והוא עוזב את הדירה כאשר יש לה לקוחות. (עורך דין מירושלים)

חלק 9: הקורבנות. שני מחקרים

חלק זה יציג בקצרה שני מקרים של נשים פלסטיניות נסחרות. הן מתארות את הרקע של נשים נסחרות, את מערכות היחסים שלהן עם משפחותיהן כמו גם עם סרסוריהן. גם הסיבות העיקריות שדחפו אותן אל הזנות נידונות כאן. כל המידע המוצג בהמשך החלק מבוסס על ראיונות פנים אל פנים שנוהלו על ידי חוקרי שטח עם נשים נסחרות.

מקרה מחקר ראשון: פרופיל של אישה נסחרת מירושלים

מקום הלידה: ירושלים

גיל: 23

מצב משפחתי: נשואה

מספר ילדים: 3

י', אישה פלסטינית בת 23, אולצה להינשא בניגוד לרצונה על ידי אביה כאשר הייתה בת 16. בעלה אנס אותה בליל הכלולות שלהם והותיר אותה מדממת. י' מתוודה כי על אף שהנישואים נכפו עליה, בתוך תוכה הייתה שמחה לעזוב את בית הוריה מכיוון שהוכתה בצורה אלימה על ידי אביה על בסיס יומיומי. י' מסבירה בצער, "הוא נהג לקשור את החגורה סביב צווארי ולהדק אותה באיטיות עד שהייתי נחנקת ומתעלפת. הוא הכריח אותי לישון במרתף ולפעמים היה משאיר אותי ללא אוכל במשך שבוע. הוא גם כפה עליי לעזוב את בית הספר בכיתה ט' כדי לעבוד בניקיון בתים ישראליים. מערכת היחסים שלי עם אמי הייתה טובה אך גם היא עברה התעללות על ידי אבי, במיוחד כאשר הייתה מנסה לעזור לי."

י' נאלצה גם לשלם שכר דירה כדי להתגורר עם הוריה, על אף שהבית נמצא בבעלות המשפחה. היא פנתה לארגוני נשים שונים בבקשת סיוע אך אף אחד מהם לא הצליח לעזור לה. "לאחר שהתחתנתי, התחוויר לי שבעלי לא שונה מאבי בכך שגם הוא פנה לאלימות ללא הרף."

י' התאהבה בגיסה. כאשר חמתה ידעה על כך, היא הכתה אותה קשות, מה שהוביל את י' לפנות למשטרה הישראלית אשר כלאה את הבעל. י' הועברה אז לבית בטוח, שם היא ממשיכה את לימודיה. היא רואה את ילדיה בכל שבוע ואין לה יחסים כלשהם עם בעלה.

י' ממשיכה לגולל את סיפורה ואיך פגשה את הסרסור. "לאחר שברחתי מהבית בפעם השנייה, פגשתי שני בחורים צעירים ממזרח ירושלים שהציעו לי לעבור יחד איתם לצפון ישראל. הם הבטיחו לקשר אותי לאישה שתעזור לי במציאת מחסה ותעסוקה. בהתחלה עברתי להתגורר בבית משפחה דרוזית בצפון שבהמשך הציגה בפניי את ס', אישה גרושה בת 30 שהייתה לה ילדה בת 13 ובעלותה בית בושת בעכו. חלקנו את הבית עם עוד שתי נשים ישראליות ולפני שעזבתי הגיעו עוד שתי נשים מהצפון לעבוד אצל ס'.

אסור היה לי לעזוב את הבית וכל הצרכים שלי סופקו על ידי ס'. נאסר עליי להתקשר לאף אחד או להחזיק בבעלותי טלפון סלולארי. התחלתי לקבל לקוחות אבל ס' מעולם לא נתנה לי כסף. ס' הכריחה אותי לשתות אלכוהול עד רמה שלא יכולתי לזכור עם כמה גברים הייתי באותו לילה. אך לרוב זה נע בין 5 ל-15 פחות או יותר. הם היו חייבים להשתמש בקונדום אך לפעמים חלק מהם היו שוכבים איתי מבלי להשתמש בהגנה כלשהי, ו-ס' מעולם לא לקחה אותנו לרופא, במקום היא הקדישה את רוב תשומת לבה להיגיינה ולריח שלנו והייתה מביאה לנו קרמים ריחניים, שמן וסבון.

עסקתי בזנות במשך 8 חודשים, ופעם אחת כאשר סירבתי לשכב עם לקוח, ס' התקשרה לאבי. אבי הגיע ומצא אותי ואת בתה של ס' שוכבות עם שני גברים. תחילה לא זיהיתי את אבי וכאשר הבנתי מה קורה, ניסיתי להתאבד על ידי שבירת חלון השירותים אבל אבי ושני הגברים תפסו אותי. כשחזרתי הביתה, אבי הכריח אותי להוריד את כל בגדיי והכה אותי בצורה אלימה עד שהתעלפתי. כשהתאוששתי, ברחתי והלכתי למשטרה, שם העבירו אותי לבית הבטוח הנוכחי."

מקרה מחקר שני: פרופיל של שתי נשים שנמכרו על ידי אביהן דרך נישואי אורפי (urfi)

מקום מגורים: חברון

גילאים: 18 ו-19

מצב משפחתי: נשואות

מספר ילדים: 1

א' ו-ס' הן שתי נשים אשר נמכרו על ידי אביהן באופן חוזר ונשנה לגברים פלסטינים בתוך ישראל דרך נישואי אורפי בגילאים 13 ו-14. משך נישואי אורפי בדרך כלל לא עולה על חודשיים או שלושה. באופן כללי, האבא נהג להכריח אותן להתגרש, אסף את הכסף ואת הזהב שנקנו על ידי בעליהן, ושתי הנשים חזרו להתגורר עם אביהן.

ס', כיום בת 18, מספרת לחוקרי השטח בצער: "נישאתי לכ-12 גברים במסגרת נישואי אורפי. ברחתי מהנישואים האחרונים שלי לאחר שאשתו של בעלי גילתה שאני בהיריון וניסתה לשרוף אותי. התינוק שלי הושם בגן ילדים בבית ג'אלה ומעולם לא ראיתי אותו. כעת כשאני בת 18, איאלץ לעזוב את הבית הבטוח הזה אך לא אוכל לחזור למשפחתי ואין לי לאן ללכת. לפני שנה קרובי משפחה לקחו אותי וחיתנו אותי עם בן דודי כאמצעי להגן עליי, אך השופט פסק כי עליי להתגרש מכיוון שאין ראייה חוקית לכך שהתגרשתי מבעלי הקודם. ולאחר שהשגתי את הגט מנישואי האורפי האחרונים שלי, בן דודי סירב להינשא לי שנית." א' ברחה מאביה גם היא וחזרה לחפש את בעלה האחרון. היא הרגה אותו ויושבת כעת בבית הכלא בשכם.

חלק 10: חקיקה ופרקטיקות חברתיות

חלק זה מציג את הנושא של סחר בבני אדם למטרות מין מנקודת מבט חוקית על פי החקיקה הפלסטינית והישראלית והפרקטיקות החברתיות.

חקיקה ונהלים חברתיים פלסטיניים

בשל היסטוריית הכיבוש הזר ממנו סבלה הרשות הפלסטינית, את החקיקה הפלסטינית כיום מייצג אוסף של חוקים החלים על אזורים שונים בשטחים הפלסטיניים הכבושים, ובפרט: (1) חוקים אחידים שהתקינה המועצה המחוקקת הפלסטינית (ממ"פ) החל מ-1996 עבור הרשות הפלסטינית כולה, (2) מספר 16 לחוק העונשין הירדני (1960), אשר ממשיך לחול על הגדה המערבית, ו-(3) מספר 58 לחוק העונשין המצרי (1937), אשר עדיין חל על רצועת עזה. כיום נמצא בתהליכים ניסוח של קוד פלילי חדש ברשות הפלסטינית, אך אין אינדיקציות לגבי מתי הטיוטא הסופית תהיה מוכנה וגם לא ניתן לנבא מתי היא תושלם בהתחשב בעובדה שכיום הממ"פ לא מתפקדת. על כן, בעניין נושאי עונשין, חוקי העונשין הירדניים והמצריים עודם חלים.

ניתוח של חוקים אלו מראה כי עבריינים כגון סוחרים בבני אדם, בעלי בתי בושת, אנשים המשכירים או מסייעים בהקמת בתי בושת ואלו הכופים על נערות ונשים לעסוק בזנות, נענשים. העונש משתנה בהתאם לסוג העבירה כמפורט כדלקמן:

סעיף 310 - סוחרים המדיחים או מנסים להדיח נשים לזנות נידונים לתקופת מאסר הנעה בין חודש ל-3 שנים, בנוסף לקנס הנע בין 50-5 דינרים ירדניים (ד"י).

סעיף 311 - סוחרים המאלצים נשים לעסוק בזנות על ידי שימוש באיומים, סמים או הונאה נידונים לתקופת מאסר בין שנה ל-3 שנים.

סעיף 312 - בעלי בתי בושת, אנשים המשכירים, מסייעים בהקמת בתי בושת או עובדים בכזה, נכלאים עד ל-6 חודשים ו/או קנס של 100 ד"י.

סעיף 313 - גבר המאלץ אישה לעסוק בזנות בעבור תמיכה כלכלית נידון לתקופת מאסר בין 6 חודשים לשנתיים.

סעיף 314 - אישה המובילה, משפיעה או מאלצת אחר/ת לעסוק בזנות נכלאת למשך שנה או נקנסת בסכום עד 50 ד"י.

סעיף 315 - אדם המאלץ אישה לעסוק בזנות או לשהות בבית בושת ללא הסכמתה נידון לתקופת מאסר בין חודשיים לשנתיים.

בנוסף, אונס וביצוע מעשים מגונים אינם חוקיים תחת החוק הפלילי הפלסטיני אשר מבוסס על מס' 16 לחוק העונשין הירדני משנת 1960. לא קיים חוק נפרד ספציפי בנושא אונס. תחת החוק הפלילי הפלסטיני, אונס נחשב לפשע אך ורק כאשר קיים בו אקט של חדירה מינית שאינה בהסכמה. בנוסף, בעל הכופה יחסי מין על אשתו לא נחשב ל"אונס". סעיפים 292 ו-294 של החוק קובעים כי ניתן להעניש ב-10 שנות מאסר על מעשה אונס באם הקורבן לא מסוגלת פיזית להגן על עצמה, 7 שנות מאסר אם היא מתחת לגיל 15, ו-5 שנים אם

המקרים הנזכרים לעיל אינם חלים. עם זאת, מקרה לא ייחשב כאונס אם הייתה הסכמה מצד הקורבן או במקרה שהדבר נעשה על ידי הבעל.

מצוין בחוק כי עונשה של אישה נואפת הוא מאסר של תקופה בין חצי שנה לשנתיים. אך כאשר מדובר בגבר, המעשה ייחשב כפשע רק במקרה שבוצע בביתם של הזוג.

חלק 11: המלצות

בהתבסס על ניתוח המקרים המוצגים במאמר זה, ובכלל זה הסיבות והגורמים הבסיסיים שהופכים נשים פלסטיניות למועדות לסחר וזנות בכפייה, מוצגות ההמלצות הבאות לפעולה עבור ארגונים חברתיים ואזרחיים ומוסדות ממשלתיים פלסטיניים.

ארגונים חברתיים-אזרחיים נקראים לבצע את הדברים הבאים:

1. לקדם חוק ברשות המחוקקת הפלסטינית המתייחס לזנות בכפייה כאלימות מינית, ולהבטיח כי היחס כלפי הנערות והנשים יהיה של קורבנות ולא של פושעות.
2. לפתח מחקר חדש ומעמיק אשר יחקור את מימדי הזנות והסחר בבני אדם למטרות מיניות בתוך הרשות הפלסטינית ומחוצה לה.
3. לתעד מקרים של זנות כפויה וסחר בנערות ובנשים למטרות מיניות מתוך הבנה משותפת, במסגרת חוק זכויות האדם, באמצעות הטרימינולוגיה המתאימה. הארגונים הנ"ל מתבקשים לפעול בתיאום ובשיתוף פעולה בתהליך האיסוף, התיעוד והפיקוח על מקרים אלו.
4. ליצור רשת בין ארגונים חברתיים-אזרחיים פלסטיניים אשר עוסקים בזנות כפויה וסחר בנשים ובנערות למטרות מיניות לבין ארגונים חברתיים-אזרחיים בחוץ לארץ, ובכלל זה גם מדינות שולחות ומקבלות (נערות ונשים הנסחרות למטרות מיניות).
5. לתמוך בתנועות בינלאומיות המקדמות אימוץ הגדרה כוללת יותר של המושג "סחר בבני אדם", ובכללה סחר פנימי.

ארגונים ממשלתיים פלסטיניים נקראים לבצע את הדברים הבאים:

1. לכתוב מתווה להצעת חוק, בשיתוף עם ארגונים חברתיים-אזרחיים פלסטיניים, ובפרט ארגוני נשים, שתאומץ על ידי המועצה המחוקקת הפלסטינית. תוכן ההצעה יהיה נושא הזנות הכפויה כאלימות מינית ומטרתה להבטיח שהיחס לנערות ולנשים יהיה כאל קורבנות ולא כאל עברייניות.
2. לספק לקצינים פלסטיניים האמונים על אכיפת החוק ליווי ואת ההכשרה הנחוצה להתמודדות ולהגנה על נערות ונשים שהיו קורבנות לניצול מיני באופן שיכבד את זכויותיהן ההומניטאריות.

ארגונים חברתיים-אזרחיים ומוסדות ממשלה פלסטיניים נקראים לבצע יחד את הדברים הבאים:

1. לפתח תוכניות מניעה שיעלו את רמת המודעות של גברים, נשים וצעירים לנושאים הקשורים לזנות בכפייה, סחר בבני אדם, זכויות אדם לנשים, לצד נושאים העוסקים בהשלכות תופעת הזנות והסחר בבני אדם על הקורבנות.

2. להקים ולהבטיח את קיומם של שירותי תמיכה, לרבות בתים בטוחים, למען הגנה על נערות ונשים קורבנות זנות וסחר בבני אדם, ולמען שילובן מחדש בחברה.

נספח 1

שאלון איסוף מידע

מידע כללי:

תאריך מילוי השאלון:

החל משעה _____ עד שעה _____

חוקר השטח:

מקום:

מידע אישי:

גיל:

מקום הלידה:

השכלה: יסודית / מכינה / תיכונית / אקדמית / מקצועית

מצב משפחתי: נשואה/גרושה

ילדים: כן, כמה? _____ לא

מצב כלכלי: גרוע טוב טוב מאוד מצוין

מצב בריאותי: זקוקה לטיפול רציף

גרוע

בריאות טובה

לובשת רעלה? כן/לא

האם יש לה תעודת זהות או מסמכים? כן, מסוג _____ לא

יחסיה עם הסרסור:

היכן היא מתגוררת כעת?

מה סוג העבודה בה היא עוסקת?

האם היא המכלכלת היחידה/העיקרית במשפחתה? כן/לא

מי עוזר לה?

כיצד היא מטפלת בעצמה?

באיזה שנה החלו לסחור בה?

כיצד התחיל הסחר?

למשך כמה זמן?

כיצד הגיעו אליה?

האם הסרסור הבטיח לה דבר מה? כן, _____ לא

האם קיבלה את מה שהובטח לה? כן/לא

האם שיקרו לה? כן/לא

אם כן, איך היא הרגישה?

האם היא ניסתה לשבור את ההסכם?

האם היא קיבלה תשלום?

אם לא, מי קיבל את התשלום?
מה טיב יחסיה עם הסרסור?
באיזו מידה היא מסתמכת על הסרסור?
האם היא נמצאת כרגע בסכנה?
אם כן, מה היא מתכננת לעשות?
האם היא הייתה קורבן לאלימות מסוג כלשהו?
איזה סוג של אלימות?
מי היה התוקף?
מתי?
איפה?

האם היא התלוננה או דיווחה על התוקף?
מה רמת החיים שלה בתמיכת העבודה? גרוע / טוב / טוב מאוד / מצוין
האם היא עוברת בדיקות רפואיות?
האם קיימים ברשותה אמצעי מניעה כלשהם?
האם היא מודעת לזכויותיה?
האם יש לה שאיפות כלשהן?

מידע משפחתי:

כמה נפשות במשפחה?
היכן מתגוררת המשפחה?
מה היו טיב יחסיה עם משפחתה לפני שנסחרה?
מה טיב יחסיה לאחר הסחר?
האם מישהו מבני משפחתה יודע על מצבה?
אם כן, האם הוצעה לה עזרה כלשהי?

במידה והמקרה מתייחס לסחר בנשים מהגדה המערבית לירושלים, יש להתמקד בשאלות הבאות:

מידע לגבי הסרסור:

מקום מגורים:
מין: זכר/נקבה
גיל:
לאום:
השכלה:
ממתי הוא/היא עוסק/ת בתחום זה?
מצב משפחתי:
האם יש לו/לה ילדים?
האם הוא/היא נעצר/ה על ידי המשטרה?
כיצד היא מגיעה לנערות?
באילו שיטות הוא/היא משתמש/ת לסחר בנשים?